

Adroddiad Perfformiad

Cyngor Gwynedd

2016/17

Rhoi pobl Gwynedd yn ganolog i bopeth rydym yn ei wneud

Mynegai

Cynnwys

Rhagair Arweinydd y Cyngor

Ein Gwariant

Cynnal Sgwrs Hefo Pobl Gwynedd

Bodlonrwydd Pobl Gwynedd

Tudalen

Plant a Phobl Ifanc

Gofal

Diogelu

Tlodi, Amddifadedd, Economi, Tai

Y Gymraeg

Yr Amgylchedd

Cyngor Effeithiol ac Effeithlon

Cynllunio Ariannol

**Am ragor o wybodaeth neu i gael copi o'r ddogfen hon mewn print
Bras, Braille, ar dâp neu mewn iaith arall, cysylltwch â**

Adran Cefnogaeth Gorfforaethol
Cyngor Gwynedd
Swyddfa'r Cyngor
Stryd y Jêl
Caernarfon
Gwynedd
LL55 1SH

Graffeg "designed by Freepik"

Argraffwyd ar bapur wedi ei ailgylchu

E-Bost: perfformiad@gwynedd.llyw.cymru
Ffôn: 01286 679873

Rhagair Arweinydd y Cyngor

Y Cyngorydd Dyfed Edwards, **Arweinydd y Cyngor** yn ystod 2016/17

Pwrpas yr adroddiad blynyddol hwn yw crynhoi perfformiad Cyngor Gwynedd am y flwyddyn 2016/17 yn glir a chytbwys. Rwy'n falch felly o fedru edrych yn ôl a dweud bod y Cyngor wedi llwyddo i ddarparu gwasanaeth cadarn i'n trigolion, a hynny yn ystod cyfnod o newid. Mae'r Cyngor wedi ymdrechu i gynllunio gwasanaethau cynaliadwy i drigolion y sir gan ystyried anghenion cenedlaethau'r dyfodol a'n cymunedau amrywiol.

Drwy gynllunio ariannol cadarn, mae'r Cyngor wedi llwyddo i ddarganfod arbedion ariannol o £31m dros y 4 mlynedd ddiwethaf gan geisio gwarchod y gwasanaethau hynny sydd yn bwysig i drigolion y sir. Mae'n bwysig cofio bod yr her ariannol yn parhau, ond mae'n trefniadau mewnol yn gadarn yn eu lle er mwyn cynllunio ar gyfer yr hyn a ddaw.

Ein blaenoriaeth fel Cyngor oedd parhau i ddarparu y gwasanaeth gorau posibl i'n trigolion. Wrth edrych i'r dyfodol, mae'n braf gweld bod 92% o ddisgyblion Cyfnod Allweddol 3 (11-14 oed) yn cyrraedd lefel ddisgwyliedig mewn Cymraeg neu Saesneg, Mathemateg a Gwyddoniaeth. Mae'n bwysig nodi hefyd bod nifer y disgyblion sy'n gadael ysgol yn 16 oed ac sydd ddim yn mynd i addysg, hyfforddiant neu waith wedi disgyn i 1% (13 o bobl ifanc) yn ystod y flwyddyn. Mae hyn yn dangos lleihad sylweddol o'r ffigwr o 3% yn 2012.

Mae amgylchiadau ariannol y blynyddoedd diwethaf wedi ein harwain at gynllunio ffyrdd newydd o ddarparu gwasanaethau. Drwy weithio mewn partneriaeth gyda sefydliadau eraill, a gydag unigolion a chymunedau Gwynedd, rydym yn llunio ein gwasanaethau gofal drwy ganolbwyntio ar yr hyn sy'n bwysig i'r unigolyn. Er bod gwaith Tîm Integredig Ysbyty Alltwen yn enghraifft o lwyddiant darpariaeth o'r fath, mae heriau mawr yn parhau oherwydd y sialens o recriwtio i'r gweithlu gofal a nyrsgo. Byddwn yn parhau i weithio mewn partneriaeth â Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr yn ystod 2017/18 er mwyn ceisio sicrhau bod gennym weithlu teilwng i ddarparu'r gofal gorau i drigolion Gwynedd.

Mae sicrhau gweithlu abl a chyda'r sgiliau angenrheidiol ar gyfer pob rhan o'r sir, gwledig a threfol, yn parhau yn heriol. Rydym fel Cyngor yn ymrwymedig i sicrhau cynladwyedd ein cymunedau, a bydd y £4m o gyllideb o dan y Rhaglen Datblygu Cymru Wledig yn gam tuag at y nod hwn.

Gall rhwystrau i gyfathrebu'n dechnegol fod yn llesteiriol i fusnesau a thrigolion, felly mae gwella'r rhwydwaith ddigidol yn parhau yn flaenoriaeth. Mae Band-eang cyflym bellach ar gael i 83% o gartrefi a safleoedd busnes yng Ngwynedd, sy'n uwch nag mewn siroedd cyffelyb (Ceredigion, Powys a Sir Gâr), a bydd y gwaith i ymestyn hyn ymhellach yn parhau yn 2017/18.

Mae Cynllun y Cyngor ar gyfer 2017/18 yn adeiladu ar waith a gyflawnwyd yn ystod 2016/17 ac yn adnabod ble mae gennym le i wella ymhellach. Wrth edrych i'r dyfodol rwy'n dymuno'n dda i'r Cyngor newydd gyda' r gwaith o arwain a chraffu ar y gwaith pwysig fydd o'u blaenau. Felly hefyd rwy'n dymuno'r gorau i'r Cyngor, yn aelodau a swyddogion, ac i drigolion Gwynedd i'r dyfodol.

Mae'r potensial yn fawr; y gwaith pwysig yw ei wireddu.

Y Cynghorydd Dyfed Edwards

Ein Gwariant

Dyma gyllidebau gros Adrannau'r Cyngor er mwyn darparu gwasanaethau i bobl Gwynedd yn 2016/17:

Economi a Chymuned

Tîm Rheoli Corfforaethol a Chyfreithiol

Oedolion, Iechyd a Llesiant

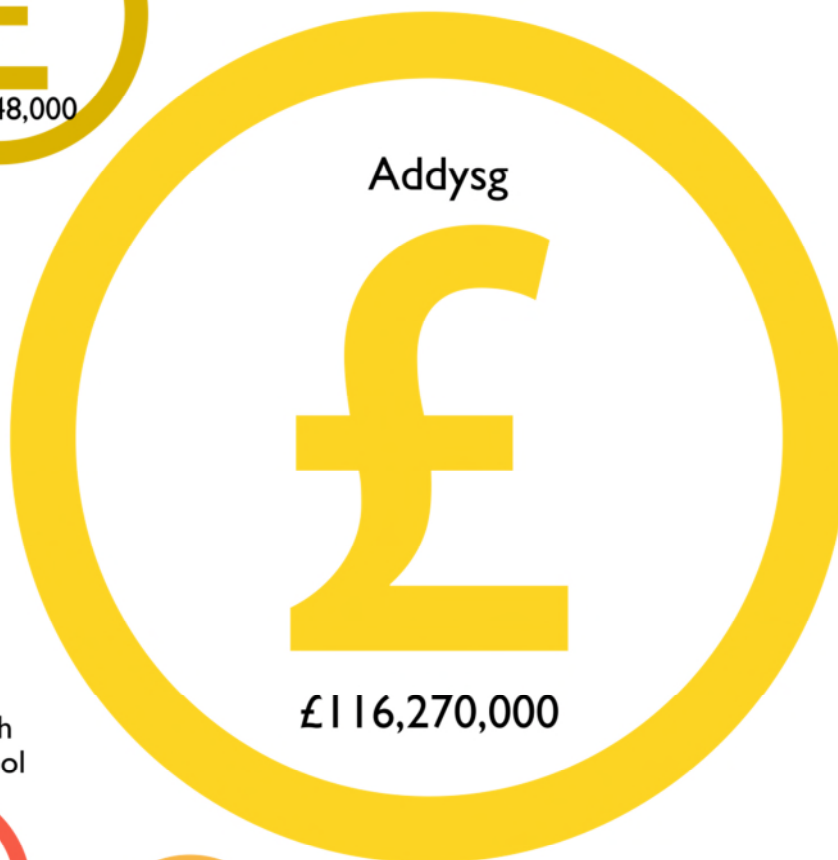

Amgylchedd

Plant a Chefnogi Teuluoedd

Prifffyrdd a Bwrdeistrefol

Addysg

Ymgynghoriaeth

Cefnogaeth Gorrfforaethol

Cyllid

Cynnal sgwrs hefo pobl Gwynedd

Mae cynnal sgwrs efo pobl Gwynedd yn hynod o bwysig i Gyngor Gwynedd a hynny er mwyn dod i ddeall dyheadau a blaenoriaethau ein pobl a'n cymunedau yn well. Gellir defnyddio'r wybodaeth wedyn i lywio'r hyn sydd angen ei wneud.

4,574 o bobl Gwynedd wedi cymryd rhan mewn ymarferiadau ymgysylltu

Yn yr hinsawdd ariannol bresennol mae cynnal y sgwrs yn bwysicach wrth i'r Cyngor wynebu heriau a phenderfyniadau anodd. Un enghraifft o gynnwys pobl Gwynedd oedd *Her Gwynedd* pan wahoddwyd pobl leol i ddweud eu dweud ar 118 o opsiynau posib ar gyfer torri gwasanaethau er mwyn arbed arian a chau'r bwlch ariannol. Canlyniad y gwaith hwnnw oedd cytundeb ar ganran uchel iawn o ddewisiadau i arbed arian.

Ond yr her i ni fel Cyngor ydy sut i gynnal y sgwrs a chynnwys cynifer â phosib o bobl a chymunedau ac adlewyrchu'r amrywiaeth sydd yn ein plith. I geisio gwneud hynny, defnyddir ystod eang o ddulliau.

Mae **Panel Trigolion Gwynedd** yn grŵp cynrychiadol o tua 1,200 o bobl Gwynedd sy'n cael cyfle rheolaidd i ddweud eu dweud ar wasanaethau lleol er mwyn cynorthwyo'r Cyngor i gynllunio, darparu ac adolygu ein gwasanaethau lleol. Mae aelodaeth y Panel yn adlewyrchu poblogaeth y sir o ran oedran, rhyw, iaith a lleoliad daearyddol.

Ar gyfer carfannau penodol o bobl defnyddir **grwpiau ffocws** er mwyn trafod pynciau penodol yn fwy manwl. Daeth 51 o bobl ifanc ynghyd i ddiwrnodau 'Dweud eich Dweud' yn y Bala, Caernarfon a Phwllheli i drafod dyfodol gwasanaethau pobl ifanc.

Caiff **cyfarfodydd cyhoeddus** eu cynnal hefyd sy'n rhoi cyfle i bobl drafod a chwestiynu opsiynau neu newidiadau cyn penderfynu.

Dull a ddefnyddir fwy fwy yw'r **dechnoleg newydd** i gynnal deialog. Gall hynny fod ar ffurf holiadur ar-lein, clipiau fideo, negeseuon ar wefannau cymdeithasol a gweithredu'n fyw. Mae gan y Cyngor bron i 20,000 o ddilynwyr *Twitter* a *Facebook*. Ymatebodd 1,471 o bobl Gwynedd i arolwg ar safon strydoedd Gwynedd.

Er hyn, ni ellir diystyru'r dulliau mwy traddodiadol megis Y Wasg a holiadur papur. Y nod ydy cyrraedd amrywiaeth o bobl gan gynnwys grwpiau nodwedd cydraddoldeb drwy'r dulliau sydd orau iddynt.

Ond, rydym yn hollol ymwybodol fel yna le i fynd eto cyn y byddwn yn cyrraedd pen y daith yn y maes hwn ac mae gennym gynlluniau ar gyfer gwella ymhellach.

Mae barn pobl Gwynedd yn bwysig i ni. Mae'n bwysig hefyd ein bod ni fel Cyngor yn adrodd yn ôl ar y sylwadau ac yn rhoi gwybod i bobl beth oedd y penderfyniad terfynol a pham.

Plis wnewch chi ein helpu felly a manteisio ar bob cyfle i ddweud eich dweud!

www.gwynedd.llyw.cymru/ymgyngori

twitter.com/CyngorGwynedd

facebook.com/CyngorGwyneddCouncil

Bodlonrwydd pobl Gwynedd

1,144

o bobl Gwynedd wedi cwblhau holiadur am eu bodlonrwydd.
Dyma beth oedd ganddynt i'w ddweud...

Gwynedd - lle da i fyw?

Bodlon gyda gwasanaethau'r Cyngor?

Trefniadau Gwastraff ac Ailgylchu (313 o sylwadau)

Prif bryderon trigolion oedd materion yn ymwneud a chasglu gwastraff ac ailgylchu ond mae'r ffigyrau diweddaraf yn dangos fod mwy na 61% o wastraff y sir bellach yn cael ei ailgylchu neu ei gompostio.

Safon strydoedd (228 o sylwadau)

Mae trigolion yn pryderu am safon y strydoedd yng Ngwynedd ond er hyn mae'r adroddiad "Pa mor lân yw ein strydoedd" 2016/17 gan Cadw Gymru'n Daclus yn dangos bod 97.9% o strydoedd Gwynedd yn cyrraedd safon dderbyniol o lanweithdra.

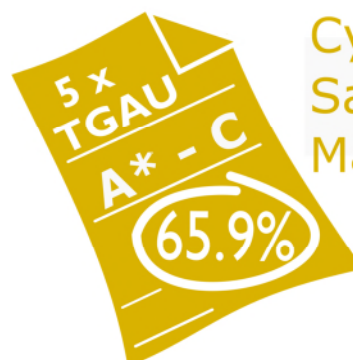
Plant a Phobl Ifanc

Mae sicrhau ansawdd addysg fwy cyson ar draws ysgolion y sir, a gwneud yn siŵr bod pob plentyn a pherson ifanc yn cael yr un cyfleoedd wedi parhau yn flaenoriaeth ar gyfer 2016-17. Yn ystod y flwyddyn rydym wedi gweld ffrwyth llafur nifer o brosiectau sy'n mynd i'r afael â thrawsnewid y gyfundrefn addysg yn y sir a gwella canlyniadau ar gyfer ein plant a phobl ifanc.

Rydym wedi bod yn canolbwyntio ar gysoni safonau addysg ym mhob ysgol yn y sir a hynny trwy herio a thargedu pynciau a meysydd penodol sydd angen sylw pellach. Gwelwyd cynnydd da ym mherfformiad ein hysgolion ar draws y Cyfnodau Allweddol.

Yn ein ysgolion **Uwchradd**, mae perfformiad yn dda iawn yng Nghyfnod Allweddol 3 (11-14 oed) gyda 92% o ddisgyblion yn cyrraedd lefel ddisgwyliedig mewn Cymraeg neu Saesneg, Mathemateg a Gwyddoniaeth. Mae'r cynnydd cadarnhaol yn y perfformiad yma ers 2012 yn parhau i osod Gwynedd ymhlith awdurdodau gorau Cymru.

Yn yr un modd, mae ein perfformiad yn parhau i fod yn gadarn erbyn diwedd Cyfnod Allweddol 4 (14-16 oed) gyda 65.9% o ddisgyblion 16 oed yn ennill 5 gradd TGAU *A-C yn cynnwys Cymraeg neu Saesneg a Mathemateg. Yn ystod 2017/18, mae'n fwriad gennym i wella'r perfformiad a chodi'r safonau ymhellach trwy dargedu pynciau penodol sy'n tanberfformio yn ein hysgolion.

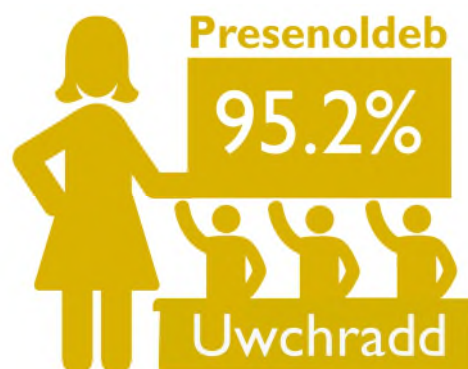

Cymraeg,
Saesneg neu
Mathemateg

Rydym yn ymwybodol bod angen gwneud gwaith pellach i wella deilliannau i blant yn y Cyfnod Sylfaen (7 oed) yn ein hysgolion **Cynradd**. Mae'r nifer o blant sy'n cyrraedd y lefel disgwyliedig yn 7 oed wedi bod yn sefydlog ers 2012 felly mae'n fwriad gennym i ganolbwyntio ar y maes yma yn ystod 2017-18.

Mae arolygiadau Estyn o Ysgolion Gwynedd wedi bod yn gadarnhaol am y flwyddyn hon. Bellach, nid oes yr un ysgol mewn categori mesurau arbennig a dim ond 2 ysgol sydd mewn categori monitro (meysydd pwysig i'w gwella) gan Estyn.

Yn ystod y flwyddyn, gwelwyd cynnydd eto yng nghanran presenoldeb disgyblion ysgolion uwchradd, gyda'r ganran o 95.16% yn rhoi Gwynedd yn gyntaf yng Nghymru. Er bod ffigur presenoldeb wedi cynyddu i 95.46% yn ein hysgolion cynradd hefyd, byddwn yn canolbwyntio ar godi'r ffigur yma eto yn 2017-18.

Rydym yn falch o weld ffigyrau sy'n dangos bod nifer y disgyblion sy'n gadael ysgol yn 16 oed ac sydd ddim yn mynd i addysg, hyfforddiant neu waith wedi disgyn i 1% (13 o bobl ifanc) yn ystod y flwyddyn. Mae hyn yn dangos lleihad sylweddol o'r ffigwr o 3% yn 2012. Byddwn yn parhau i weithio gyda'r ysgolion, gwasanaeth ieuencid a phartneriaid eraill i ostwng y ffigwr yn 2017-18.

Er mwyn hyrwyddo addysg o'r ansawdd orau rydym wedi blaenoriaethu gwaith i wella ansawdd arweinyddiaeth yn ein hysgolion. Mae'r gefnogaeth a hyfforddiant ar gyfer Arweinwyr a Rheolwyr wedi datblygu'n dda yn ystod y flwyddyn gyda rhaglenni hyfforddiant yn derbyn adborth cadarnhaol gan Benaethiaid ac Uwch Reolwyr. Rydym hefyd wedi cychwyn adnabod arweinyddion y dyfodol. Flwyddyn nesaf mae'n fwriad gennym i adeiladu ar y gwaith yma a chanolbwyntio ar wella ansawdd arweinyddiaeth ganol yn ein hysgolion uwchradd yn enwedig.

Rydym eisoes wedi cyflwyno ein rhaglen rhwydwaith ysgolion hyfyw, sy'n symud yn ei flaen yn dda. Ers 2012, rydym wedi sicrhau buddsoddiad o £56 miliwn yn y rhaglen ysgolion hyfyw er mwyn sicrhau'r amgylchedd ddysgu gorau i blant a phobl ifanc Gwynedd.

“Mae'r holl broses wedi bod yn brofiad cyffrous iawn i ddisgyblion a staff oherwydd iddynt gael cyfle i weld y safle ar wahanol gyfnodau o'i ddylunio a'i adeiladu. Mae'r plant a'r staff wrth eu boddau yn eu hysgol newydd. Rwy'n credu'n gryf y bydd disgyblion yn elwa'n fawr o'r adeilad newydd a'r cyfleusterau gwych sy'n cael eu cynnig.”

Pennaeth Ysgol Hafod Lon

Agorwyd Ysgol Hafod Lon, sy'n addysgu plant a phobl ifanc ag anghenion dysgu ychwanegol o ardaloedd Dwyfor a Meirionnydd, ym mis Hydref 2016. Mae'r ysgol newydd sydd wedi'i lleoli ym Mhenrhyndeudraeth, yn cynnwys ystafelloedd dosbarth modern gyda'r adnoddau diweddaraf, yn ogystal â phwll hydrotherapi, ystafelloedd therapi, offer synhwyraidd ac ardal chwarae awyr agored. Mae cynnydd da wedi ei wneud gyda safleoedd eraill yn ogystal, gydag Ysgol Glancegin yn agor mis Hydref 2017 a gwaith yn parhau yn ardal Ysgolion y Gader a'r Berwyn.

Yn ystod y flwyddyn rydym wedi parhau gyda'r broses o weddnewid y ddarpariaeth ar gyfer oddeutu 4,000 o ddisgyblion ag Anghenion Dysgu Ychwanegol yng Ngwynedd. Mae cyflymder y prosiect yma wedi bod tipyn yn arafach na'r hyn a ddisgwyliwyd ond rydym bellach wedi cytuno i gydweithio gyda Chyngor Môn i fabwysiadu'r Strategaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol a fydd yn rhoi sylw i'r blynyddoedd cynnar a sefydlu tîm canolog o bobl broffesiynol gydag arbenigeddau penodol. Yn ystod y flwyddyn nesaf, byddwn yn canolbwyntio ar sefydlu Gwasanaeth newydd ar gyfer Anghenion Dysgu Ychwanegol Gwynedd a Môn.

Rydym wedi bod yn gweithio'n galed yn ystod y flwyddyn i sicrhau ein bod ni'n cyflawni ein cyfrifoldebau o y Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014. Mae'r ddeddf wedi bod yn weithredol ers Ebrill 2016 ac mae'n gosod cyfrifoldebau arnom i ddatblygu agwedd ataliol ym mhopeth yr ydym yn ei wneud. Mae'r prosiect Ymyrraeth Gynnar/Ataliol ar gyfer grwpiau o blant a phobl ifanc bregus Gwynedd wedi bod yn flaenoriaeth i'r Cyngor ers 2015.

Rydym eisoes wedi cynnal asesiad o anghenion sydd wedi eu hadnabod a meysydd penodol sydd angen eu targedu wrth gynllunio ymyrraeth gynnar i'r dyfodol. Mae'r meysydd yma yn cynnwys: Oediad Iaith a Llefaredd, Rhiantu a Chefnogaeth Ymddygiad, Mynediad i Wasanaethau Iechyd Meddwl, a Chefnogaeth i Bobl Ifanc yn eu Harddegau

o deuluoedd sydd wedi derbyn gwasanaeth Tîm Gyda'n Gilydd wedi gweld cynnydd neu welliant yn eu bywydau

Yn ystod y flwyddyn rydym wedi bod yn cefnogi plant a theuluoedd dwy gynnig mynediad i wasanaethau yn y gymuned neu drwy wasanaeth sy'n cael ei gydgydio drwy Dîm Gyda'n Gilydd. Mae'r Tîm Gyda Gilydd yn cynnig cefnogaeth ac ymyrraeth gynnar i blant, pobl ifanc a'u teuluoedd er mwyn sicrhau nad yw'r problemau sydd yn eu hwynebu yn mynd yn fwy dwys a chymhleth.

Er bod cynnydd da iawn eisoes oherwydd gwaith ein timau Dechrau Deg a Gyda'n Gilydd a'n partneriaid ehangach, mae datblygiad yn erbyn addewidion ein Cynllun Strategol wedi bod yn arafach na'r disgwyl. Ond wrth edrych i ail comisiynu gwasanaethau sydd yn cael eu hariannu drwy grant Teuluoedd yn Gyntaf, mae cyfle yma ni i osod cyfeiriad a blaenoriaethau newydd, uchelgeisiol ac arloesol i gefnogi pobl ifanc a theuluoedd yng Ngwynedd.

“Jyst isio deud diolch am bob dim, da chi di mynd above and beyond i fi ac fy mhlentyn, ac mae'n golygu lot i ni, felly diolch o'n calon.”

Teulu Un Plentyn.

Gofal

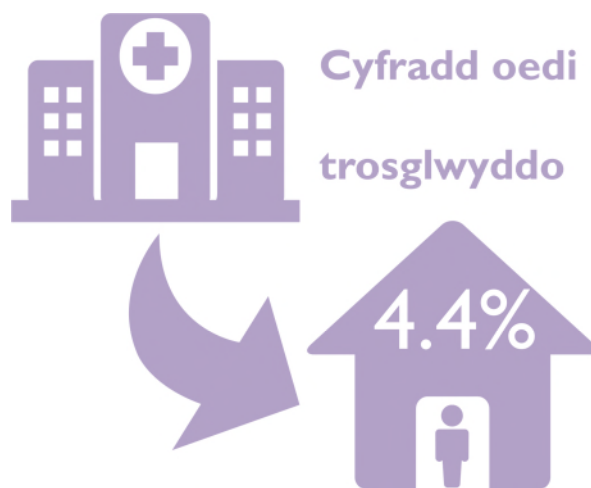
Mae'r Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 yn pwysleisio'r angen i'r Cyngor weithio mewn partneriaeth agos gyda defnyddwyr, teuluoedd, gofalwyr anffurfiol a chymunedau. Er mwyn ymateb i'r heriau amlwg yn y maes Gofal mae'n allweddol ein bod yn gweithio'n effeithiol, a hynny'n lle'n briodol, yn integredig gyda Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr.

Mae Prosiect 'Gweithio'n Integredig ar yr hyn sy'n cyfri i unigolion' wedi canolbwyntio ar ail ddylunio ein ffordd gyfredol o weithio i sicrhau ein bod yn rhoi pobl Gwynedd yn ganolog. Mae Tîm Integredig Ysbyty Alltwen wedi bod yn weithredol ers 2015 ac wedi uno arbenigwyr o'r meysydd Gwasanaethau Cymdeithasol ac Iechyd. Mae'r prosiect yma wedi gosod sylfaen cryf ar gyfer ymestyn model gwbl integredig er mwyn darparu gwasanaethau gofal oedolion ar draws Gwynedd.

Er mwyn parhau i gynnig gofal i'n trigolion mewn amgylchedd sy'n gweddu iddynt, mae'n hanfodol fod cysylltiadau naturiol yr unigolyn gyda theulu neu gymuned yn cael eu defnyddio. Rhan allweddol o sicrhau fod y gefnogaeth yma ar gael yn ein cymunedau yw'r angen i wella dealltwriaeth pobl Gwynedd o'r ffordd y gall cymunedau gefnogi pobl i fyw yn hirach yno. Er mwyn sicrhau fod pobl Gwynedd yn glir o'r her sy'n ein hwynebu, rydym yn ystod y flwyddyn wedi bod yn cynnal amryw ddigwyddiad ymgysylltu gyda'n dinasyddion a'n partneriaid, ac wedi bod yn trafod ateb y galw i'r dyfodol.

Er mwyn helpu unigolion i fyw eu bywydau fel ag y maent eisiau, mae angen gallu cynnig opsiynau lletya amrywiol ar draws y Sir sy'n diwallu anghenion ein trigolion. Mae'r gwaith cyffrous o adeiladu Tai Gofal Ychwanegol ym Mhorthmadog wedi symud yn ei flaen yn ystod y flwyddyn, a'r cyfan i fod yn barod yn ystod y flwyddyn nesaf. Rhagwelir y bydd y fflatiau arddangos yn barod ym mis Awst 2017 a diwrnod agored yn cael ei drefnu yn sgil hynny. Mae datblygu model llety newydd ar gyfer oedolion ag anableddau dysgu ar safle Frondeg yng Nghaernarfon wedi cael sylw yn ystod y flwyddyn wrth ymgysylltu gyda'r teuluoedd a sicrhau eu cyfraniad wrth gynllunio'r ddarpariaeth newydd.

Un o'r prif faterion sydd yn peri pryder i'r Cyngor ydi sefydlogrwydd a chynaliadwyedd ein cartrefi nyrsio ar draws y Sir o fewn cydestun sector bregus iawn. Mae'r sefyllfa wrth drosglwyddo o ysbytai am resymau gofal cymdeithasol wedi dirywio, gyda chynnydd yn y gyfradd oedi o 2.38% yn 2015/16 i 4.44% yn 2016/17. Er hyn, mae perfformiad Gwynedd yn gyfatebol â chyfartaledd Cymru, ond rhaid cydnabod bod gennym le i wella. Mae'r perfformiad yn adlewyrchu sefyllfa bresennol y system iechyd a gofal. Mae'n adlewyrchu'r galw uchel ar yr ysbytai, diffyg gwllâu nyrsio yn y gymuned a hefyd prinder capasiti a ran gweithiwy'r proffesiynol a gofalwyr cartref mewn rhai ardaloedd penodol o Wynnedd.

Er bod recriwtio i'r gweithlu gofal a nyrsio yn parhau yn hynod heriol, mae ymdrechion i ddenu a chadw gweithiwr yn parhau ac yn awr yn cael eu dwysau. Mae digwyddiadau recriwtio a sesiynau codi ymwybyddiaeth o gyfleoedd gyrfaoel yn parhau, ac ar y cyd gyda'r Bwrdd Lechyd mae rhaglen yn cael ei pharatoi i wneud gwell defnydd o wefannau cymdeithasol ar gyfer recriwtio.

Mae'r Cyngor wrthi'n cynllunio a chydweithio gyda'i bartneriaid er mwyn goresgyn y rhwystrau sydd yn bodoli yn y maes yma. Mae'r prosiect 'Capasiti a chynaliadwyedd y gyfundrefn Gofal ac lechyd' yn ceisio ymateb i broblemau cyfredol o ran darpariaeth o fewn y maes pobl hŷn yn bennaf. Ar y cyd gyda Bwrdd Lechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr a Chyngor Ynys Môn mae gwaith wedi ei gomisiynu yn ystod y flwyddyn i ymateb i rai o'r rhwystrau. Bydd y gwaith yn edrych ar argaeledd ac ansawdd darparu gwasanaethau gofal yn y Gogledd Orllewin. Bydd y tri chorff cyhoeddus yn gweithio'n agos gyda'n prif randdeiliaid yn ystod y flwyddyn nesaf.

Mae'r gwaith ar brosiect Llys Cadfan wedi ei gwblhau yn ystod y flwyddyn ac mae unigolion wedi cychwyn symud i'r Uned Dementia Cynnar newydd yno. Bydd y ddarpariaeth yma yn hwyluso bywydau defnyddwyr a'u teuluoedd ac yn golygu nad oes angen iddynt adael eu cynefin a theithio milltiroedd ar filltiroedd i dderbyn y gefnogaeth arbenigol dan sylw. Er bod ychydig o lithriad wedi bod i'r rhaglen gwella gwasanaethau arbennig ac ysbaid yn Ne'r Sir, hyderwn bydd y ddarpariaeth newydd ar gael yn ystod y flwyddyn yma.

Ar y cyfan mae'r mesurau perfformiad yn awgrymu fod y gwasanaeth ar y trywydd cywir. Mae gostyngiad i'w weld eto eleni yng nghyfradd y bobl sydd yn dewis derbyn cefnogaeth draddodiadol yn y gymuned ac hefyd yn ein cartrefi preswyl. Mae'r tuedd cadarnhaol hwn yn awgrymu ein bod fel Cyngor yn cydweithio'n effeithiol gyda'n partneriaid i gynllunio'r gofal sydd ei angen ar ein trigolion i'r dyfodol.

Pobl yn derbyn cyfnod o alluogi sy'n gadael heb becyn gofal

Diogelu

Mae'r cyfrifoldeb i ddiogelu plant ac oedolion bregus yn un o gyfrifoldebau pwysicaf y Cyngor. Ers sawl blwyddyn bellach mae'r Cyngor wedi adnabod y maes pwysig hwn fel mae blaenoriaeth, ac wedi adolygu trefniadau corfforaethol er mwyn sicrhau bod trefniadau cadarn ac addas yn eu lle.

Mae'r Panel Strategol Diogelu Plant ac Oedolion yn rhoi sylw penodol i faterion corfforaethol a statudol o ran diogelu. Mae'r blaenoriaethau yma hefyd wedi eu hymgorffori o fewn Cynllun Strategol y Cyngor. Mae 3 prif brosiect wedi eu comisiynu mewn ymateb i rai o'r heriau sydd wedi wynebu'r Cyngor dros y blynyddoedd diwethaf, sef Sicrhau Perchnogaeth Cyngor Cyfan i'r maes diogelu, Diogelu Plant a Phobl Ifanc a Diogelu Oedolion Bregus.

Mae ymdrechion yn parhau o ran gwella ymwybyddiaeth o ddiogelu ar draws y Cyngor. Mae'r Cyngor wedi sicrhau ein bod wedi mabwysiadu polisiâu a gweithdrefnau diogelu ar draws ein holl wasanaethau, gyda llawer o waith codi ymwybyddiaeth a hyfforddi wedi ei wneud ar draws yr holl weithlu. Rydym yn cynnal awdit blynyddol i fesur effaith a gwelliant mewn lefelau ymwybyddiaeth o'r maes diogelu ymysg y gweithlu, ynghyd â chynnal archwiliadau blynyddol i sicrhau fod ein trefniadau ni'n gadarn yn y maes. Mae'r Awdit Ymwybyddiaeth wedi dangos eleni bod cynnydd wedi bod yn lefelau o ymwybyddiaeth o'r Polisi a Gweithdrefnau Diogelu.

Mae'r Adran Oedolion, Iechyd a Lles wedi rhoi trefniadau cadarn yn eu lle yn ystod y flwyddyn er mwyn sicrhau arbenigedd a dealltwriaeth lawn o'r holl faterion sy'n ymwneud â diogelu. Mae hyn yn galluogi'r Cyngor i fod yn ragweithiol er mwyn ymateb yn briodol ac effeithiol i bryderon sy'n codi. Mae cynnydd cyffredinol wedi bod mewn achosion sy'n ymwneud â materion diogelu yn ddiweddar, ond mae'n amlwg o drafodaethau gydag Awdurdodau eraill o fewn y rhanbarth ein bod oll mewn sefyllfa gyffelyb. Cynhaliwyd cyfarfod hefo Arolygaeth Gofal a Gwasanaethau Cymdeithasol Cymru gychwyn mis Mawrth 2017 ac wrth gydnabod bod gwaith i'w wneud, a bod her o'n blaenau, cafodd y trefniadau arfaethedig eu disgrifio fel newidiadau 'cyffrous'. Mae'r adborth yma yn galonogol iawn ar ddechrau cyfnod o newid.

Yn ystod y flwyddyn rydym wedi sicrhau ein bod yn deall tueddiadau sy'n ymwneud ag Ecsploetio Plant yn Rhywiol yng Ngwynedd (CSE). Rydym wedi adolygu ein trefniadau gweithredol ac wedi sicrhau eu bod yn cyd-fynd â threfniadau rhanbarthol. Rydym hefyd wedi sicrhau bod gennym drefniadau casglu gwybodaeth cadarn sy'n gwella ein dealltwriaeth ac ymwybyddiaeth o'r maes diogelu arbennig hwn. Cynhaliwyd hyfforddiant aml-asiantaethol yn ystod y flwyddyn gan arbenigwr yn y maes i ddatblygu sgiliau adnabod arwyddion CSE a sut i adnabod bregusrwydd mewn unigolion sy'n agored i gael eu hecsploetio. Rydym hefyd yn parhau i gyfrannu at y maes gwaith yma yn rhanbarthol a Chenedlaethol.

Mae'r Panel Diogelu Strategol yn ddiweddar wedi ehangu eu ffocws ac wedi ychwanegu'r agenda 'PREVENT' at eu maes gwaith. Hon yw rhaglen y Swyddfa Gartref sy'n ymwneud â cheisio atal unigolion rhag cael eu radicleiddio. Mae'r agenda caethwasiaeth fodern hefyd yn fater sy'n cael sylw.

Rheoli Perygl

Mae ein mesurau yn y meysydd oedolion a phlant yn awgrymu perfformiad cadarn eto yn 2016/17. Gwelwyd eto eleni bodyr atgyfeiriadau amddiffyn oedolion sydd wedi'u cwblhau yn ystod y flwyddyn wedi llwyddo i reoli'r perygl 100% o'r amser.

O ran diogelu plant yn benodol, mae'r gyfradd o asesiadau risg a gafodd eu cyflwyno i gynadleddau achos a oedd yn cael eu hystyried yn rhai oedd yn dangos ansawdd wrth wneud penderfyniadau yn awgrymu perfformiad cadarn eto – 94% yn 2016/17 o'i gymharu â 97% yn 2015/16.

Tlodi, Amddifadedd, Economi a Thai

Mae'r her sy'n wynebu economi Gwynedd yn fawr. Mae strwythur yr economi yn parhau i fod yn gul, gyda'r cyfleon gwaith yn parhau i fod yn orddibynnol ar y sector gyhoeddus. Mae materion megis cyflogau isel, a sicrhau bod gennym weithlu gyda'r sgiliau perthnasol i fyd gwaith yn bethau allweddol sydd angen canolbwyntio arnynt. Felly hefyd mae angen bod yn greadigol wrth oresgyn rhwystrau daearyddol neu dechnolegol all ei gwneud hi'n anoddach i rai o'n trigolion gymryd rhan yn byd gwaith.

Gan nad ydi rôl y sector breifat yn gryf mewn ardal wledig ei natur fel Gwynedd, mae'r Cyngor wedi bod yn rhagweithiol drwy weithio mewn partneriaeth gyda Llywodraeth Cymru a phartneriaid eraill i ddenu buddsoddiad i'r ardal. Mae momentwm y gwaith i ddenu buddsoddiadau i safleoedd Trawsfynydd a Llanbedr wedi ei gynnal yn ystod y flwyddyn, gyda ffocws clir ar ddenu adweithydd bychan i Drawsfynydd, ac i ddatblygu canolfan awyrfod yn Llanbedr.

Mae'n rhy fuan i weld effaith y buddsoddiadau yma ar drigolion a busnesau Gwynedd, ond mae'r gwaith yn gosod sylfeini cadarn sy'n mynd i ddenu buddsoddiadau trawssffurfiol i'r ardal dros y pum mlynedd nesaf, gyda'r potensial o greu oddeutu 200 o swyddi. Rydym wedi diogelu swyddi gwerth uchel yn y Sir yn ogystal trwy sicrhau parhad di-dor yn rhaglen dad-gomisiynu Atomfa Trawsfynydd gan warchod 250 o swyddi yn ardal Meirionnydd.

Bellach, rydym wedi adnabod y sectorau mwyaf arwyddocaol i Wynedd o ran creu swyddi gwerth uchel sef Ynni, Digidol a Chreadigol. Datblygwyd pecyn o ddeunyddiau marchnata ar gyfer y sectorau a bu i ni sefydlu rhwydweithiau busnes i'w cefnogi ymhellach.

Mae'r gwaith o ddenu mewnfuddsoddiad yn waith hirdymor, ond ers 2012 rydym wedi cefnogi dros 100 o ddarpar fuddsoddwyr yn y sir sydd wedi arwain at greu 76 o swyddi gwerth uchel.

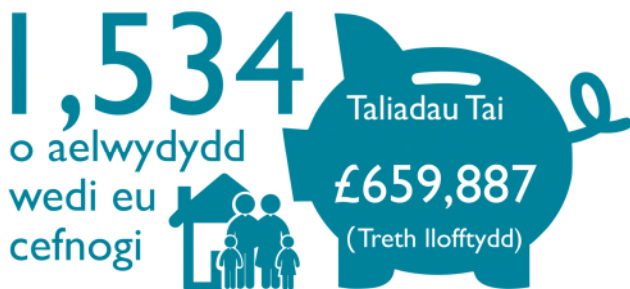
Rydym hefyd yn parhau i ddenu digwyddiadau proffil uchel cenedlaethol neu ryngwladol i Wynedd er mwyn manteisio ar y budd economaidd a chymdeithasol sy'n deillio o hynny. Yn ystod y flwyddyn, gwelwyd buddsoddiad o £6.7m miliwn i'r economi o ganlyniad i'r digwyddiadau hyn, sydd yn ei dro wedi arwain at ddiogelu 298 o swyddi yn y sir.

Mae sicrhau isadeiledd i dechnoleg a chyfathrebu safonol ledled Gwynedd, a chefnogi busnesau a thrigolion i fanteisio arno, yn parhau yn flaenoriaeth. Mae Band-eang cyflym bellach ar gael i 83% o gartrefi a safleoedd busnes yng Ngwynedd, sy'n uwch nag mewn siroedd cyffelyb (Ceredigion, Powys a Sir Gâr), gyda 41% o'r rhai sy'n gallu ei dderbyn eisoes yn manteisio arno - yr uchaf yng Nghymru. Er bod y ffigyrau yma yn galonogol, byddwn yn canolbwyntio ar wella perfformiad ymhellach trwy annog a hwyluso mynediad busnesau i'r cyfleoedd sydd ar gael.

Mae sicrhau cynaladwyedd cymunedau gwledig yn parhau i fod yn flaenoriaeth. Rydym wedi sicrhau cyllideb o £4miliwn o Raglen Datblygu Wledig Cymru i ddatblygu dulliau newydd, arloesol o ymateb i heriau Gwynedd wledig. Mae'r arian yma wedi ein galluogi i greu ystod o ddatblygiadau cyffrous sy'n cael eu treialu ar hyd a lled y Sir (wele fideo o uchafbwyntiau'r flwyddyn yma [LINK](#)).

Rydym wedi parhau gyda'r gwaith o weithredu rhaglen o gynlluniau i leihau effaith tlodi yn y Sir. Yn ystod y flwyddyn, mae 558 o drigolion Gwynedd yn yr ardaloedd Cymunedau'n Gyntaf wedi derbyn cymorth gyda'i sgiliau ymdopi gydag incwm y cartref a dyledion. Wrth gynnig y cymorth yma, mae oddeutu £300,000 o ddyledion gan drigolion wedi'i eu rheoli yn llwyddiannus. Mae sylw hefyd yn cael ei roi i weithredu cynlluniau fydd yn rhoi cyfleon gwaith i bobl sydd ddim yn rhan o'r farchnad lafur. Yn ystod y flwyddyn, sefydlwyd prosiect OPUS sy'n targedu unigolion bregus di-waith a chynnig pecyn cefnogaeth a sgiliau iddynt gamu yn nes tuag at y byd gwaith.

Yn ogystal, derbyniwyd cyllideb o £659,887 gan Lywodraeth Prydain ar gyfer gwneud Taliadau Tai Dewisol yn ystod y flwyddyn, a ffurfiwyd Polisi Tai Dewisol o ganlyniad. Defnyddiwyd yr arian yma i gefnogi 1,534 o aelwydydd i liniaru'r effaith a achoswyd gan ystod o ddiwygiadau lles y Llywodraeth.

Yn ystod y flwyddyn rydym wedi bod yn gweithredu ein strategaeth i gynyddu'r cyflenwad ac amrywiaeth o dai sydd ar gael er mwyn sicrhau eu bod yn addas ar gyfer anghenion pobl Gwynedd. Mi fydd y prosiect yn arwain at ddatrysiadau gwahanol mewn gwahanol ardaloedd. Yn ystod y flwyddyn mae'r adran Tai wedi llwyddo i dod a 54 o dai gwag yn ôl i ddefnydd ac mae'r rhain wedi eu defnyddio i roi llety i bobl a enwebwyd gan yr Uned Digartrefedd.

Mae peth llithrant i'r rhaglen datblygu darpariaeth ar gyfer pobl ddigartref a bydd angen gwneud gwaith pellach yn ystod 2017/18 i ddatblygu model amgen a sicrhau darpariaeth gwahanol ar gyfer pobl ddigartref. Fodd bynnag, mae ein hymdrechion cyffredinol i atal digartrefedd wedi bod yn llwyddiannus ac mae'r mesurau perfformiad cenedlaethol yn atgyfnerthu hyn. Rydym wedi i canolbwyntio ar geisio atal digartrefedd yn y lle cyntaf drwy gynorthwyo a chynnig sefydlogrwydd i nifer o deuluoedd mewn cyfnod anodd.

Mae cynnydd yn erbyn ein addewidion wedi bod yn arafach na'r gobaith yn ystod 2016/17. Er hyn rydym wedi ymgynghori ar draws Gwynedd ar Gynllun i gynyddu nifer o dai Lleol. Mae gwaith yn mynd rhagddo i gyflwyno ceisiadau cynllunio mewn 3 ardal penodol am dai rhent canolraddol a thai fforddiadwy i'w prynu, byddai hyn yn creu oddeutu 39 o gartrefi yng Ngwynedd.

Rydym wedi parhau gyda'r gwaith i uchafu gwariant gyda busnesau lleol, ac yn ystod 2016/17 roedd gwariant y Cyngor ar nwyddau a gwasanaethau gan fusnesau lleol yn werth dros £47m (ffigyrâu i ddiwedd Rhagfyr 2016?) i'r economi leol.

Bu i ni gynnig cefnogaeth i 40 o gwmnïau yn ystod y flwyddyn trwy amrywiol weithgareddau fydd yn eu cynorthwyo i gystadlu am gytundebau gyda'r Cyngor ac eraill.

Fel rhan o'r prosiect i adeiladu Ysgol Dalgylch y Berwyn mae 53% o'r is-gontractau wedi eu gweithredu gan gwmnïau o fewn 30 milltir i'r safle, gyda'r ganran yn 43% yn Ysgol Glancegin, Bangor. Mae hyn yn gyfwerth â £2.9m. Yn ogystal, mae nifer o fuddion cymdeithasol wedi deillio o brosiectau o'r fath gan gynnwys cynnig cyfnodau o brofiad gwaith i fyfyrwyr lleol, prentisiaethau a chreu gwaith gyda chontractwyr yn lleol.

Ers cychwyn y prosiect mae £1 miliwn o arbedion wedi eu cyflawni ac mae sylfeini wedi eu gosod i drefn gaffael, neu brynu gwasanaethau a nwyddau newydd yn y Cyngor. Fodd bynnag, mae angen gwneud gwaith pellach er mwyn sicrhau eu bod yn llwyddo i gael y cydbwysedd cywir rhwng gwneud arbedion ariannol a sicrhau fod buddion lleol yn deillio o'n penderfyniadau caffael.

Y Gymraeg

Mae Gwynedd wedi bod yn gadarnle i'r iaith a'r diwylliant Cymraeg erioed, ond gwelwyd gostyngiad graddol yn y niferoedd o siaradwyr Cymraeg. Yn ôl cyfrifiad 2011, roedd gostyngiad o 846 yn y nifer o siaradwyr Cymraeg yng Ngwynedd, sef -3.5% o'i gymharu â Chyfrifiad 2001. Er bod elfen o ansicrwydd yn bodoli ynghylch yr effaith y gallwn ei gael i atal y dirywiad, fel sefydliad rydym wedi penderfynu canolbwyntio ar waith o fewn cymunedau, ysgolion a sefydliadau cyhoeddus yn y lle cyntaf.

Mae yna amryw o resymau yn milwrio yn erbyn defnyddio'r Gymraeg mewn sefyllfaoedd cymdeithasol. Er mwyn ceisio ymateb i'r sefyllfa rydym wedi bod yn cydweithio hefo cymunedau Bangor, Dolgellau, Porthmadog a Phyllheli er mwyn hyrwyddo'r defnydd o'r Gymraeg yn y cymunedau hynny.

Yn ystod 2016/17 rydym wedi parhau gyda'r cynlluniau gweithredu ar gyfer y cymunedau gan gwblhau 107 o brosiectau sydd wedi rhoi cyfle i fynychwyr brofi digwyddiadau cymunedol trwy gyfrwng y Gymraeg. Yn ogystal, ym Mangor gwelwyd agoriad canolfan iaith Popdy a phenodi Rheolwr a Swyddog Datblygu ar gyfer y Fenter Iaith sy'n cael ei weld fel ffocws i gynnal ac atgyfnerthu'r iaith yn y ddinas.

Er ei bod yn anodd sefydlu os yw defnydd o'r iaith wedi cynyddu o fewn y cymunedau fe welir arwyddion o lwyddiant o safbwynt hybu a chynyddu statws y Gymraeg, ond mae angen gwneud gwaith pellach. Yn y dyfodol byddwn yn ymgysylltu â grwpiau penodol o fewn y gymuned a cheisio mynd i'r afael â difaterwch rhai siaradwyr Cymraeg ynghylch yr iaith.

Dinesydd Dolgellau

**“Mae hi mor braf gweld y dref yn
fwrllwm....diolch i Hunaniaith am yr
hwb...’dan ni isio cadw hyn i fynd!”**

Ar hyn o bryd ceir anghysondeb yn y ddarpariaeth o wasanaethau dwyieithog gan gyrff cyhoeddus yng Ngwynedd sy'n golygu nad yw hi bob amser yn bosibl i drigolion ddefnyddio'r Gymraeg yn naturiol wrth gyfathrebu hefo cyrff cyhoeddus.

Dros y flwyddyn ddiwethaf rydym wedi cynnal asesiad er mwyn canfod ar ba lefel y mae pob corff cyhoeddus o ran eu gallu i gynnig y cyswllt cyntaf i ddinasyddion Gwynedd trwy gyfrwng y Gymraeg. Rydym hefyd wedi adnabod yr oblygiadau i'r gwahanol gyrff o weithredu newidiadau er mwyn cyflawni'r nod o ddarparu gwasanaeth Cymraeg neu ddwyieithog.

Mae cynnydd y gwaith wedi bod rhywfaint yn arafach na'r oeddem wedi ei ragweld. Rydym yn cydnabod mai'r unig ffordd y byddwn yn gallu symud y mater yma yn ei flaen yw drwy gael ein partneriaid i ddod gyda ni, ac mae hynny'n cymryd amser. Mae yna lawer o amser ac ymdrech wedi ei fuddsoddi er mwyn sicrhau fod y cyrff yn ymwybodol o'r hyn y maent yn ymrwmo iddo ac nad oes disgwyliadau afrealistig yn cael eu gosod. O ganlyniad, y gobaith yw y bydd hyn yn gosod sylfaen gadarn i waith y prosiect i'r dyfodol.

Fel dilyniant cadarn i'r prosiect Siarter Iaith sydd wedi bod yn weithredol yn ysgolion cynradd Gwynedd penderfynwyd canolbwyntio ar ddatblygu'r gwaith yn yr ysgolion uwchradd yn ystod 2016-17. Bellach, mae gennym strategaeth yn ei lle sy'n gosod disgwyliadau ac yn rhoi arweiniad clir i ysgolion uwchradd y sir. Mae'n cynnwys technegau newid arferion iaith, a'r gwahanol ffyrdd o ddylanwadu ar iaith gymdeithasol disgyblion y tu mewn a thu allan i'r ysgol.

Yn 2017-18 rydym yn bwriadu llunio a gweithredu rhaglenni hyfforddiant cynhwysfawr i athrawon uwchradd i hyrwyddo gwerth a manteision dwyieithrwydd.

Er bod Cyngor Gwynedd ar flaen y gad wrth ddefnyddio'r Gymraeg fel iaith fyw rydym yn awyddus i wthio'r ffiniau ymhellach gan sicrhau fod hynny'n digwydd yn gyson ar draws ein holl wasanaethau.

Rydym wedi adnabod bylchau sy'n bodoli o ran ein darpariaeth iaith Gymraeg. Er mwyn ymateb i'r bylchau mae gwaith dwys wedi ei wneud gyda 4 Adran o fewn y Cyngor (Economi a Chymuned, Oedolion, Iechyd a Lles, Rheoleiddio ac Ymgynghoriaeth Gwynedd) gyda chynlluniau gweithredu wedi eu datblygu er mwyn gwella'r sefyllfa. Yn ogystal, mae cyfres o weithgareddau wedi eu hadnabod ar lefel gorfforaethol a byddwn yn gweithredu arnynt yn ystod y flwyddyn i ddod.

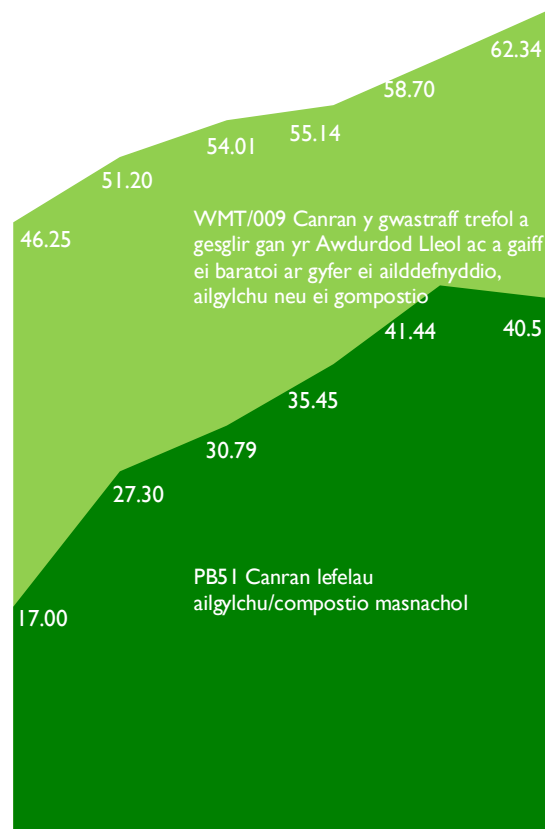
Yr Amgylchedd

Mae gan Wunedd amgylchedd naturiol o safon uchel ac mae yna nifer o heriau o geisio sicrhau ein bod yn gwarchod yr amgylchedd honno. Ar yr un pryd rhaid i ni sicrhau nad ydym yn llesteirio gallu ein trigolion i fyw a ffynnu o fewn y sir.

Ers rhai blynyddoedd bellach mae pwyslais wedi ei roi ar yr angen i leihau ein dibyniaeth ar dirilenwi gwastraff gan waredu ein gwastraff mewn ffordd fwy amgylcheddol gyfeillgar trwy gynyddu lefelau compostio ac ailgylchu.

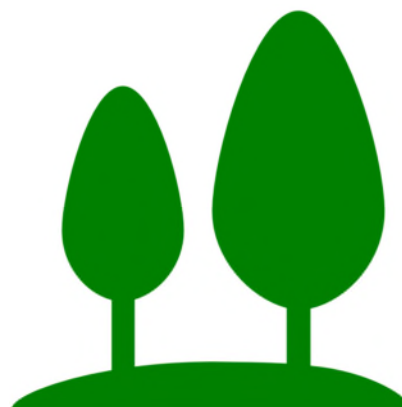
Erbyn hyn mae'r drefn o gasglu'r bin gwyrdd bob 3 wythnos yn weithredol ar draws y Sir. Drwy ymroddiad trigolion a busnesau'r Sir i leihau eu gorddibyniaeth ar waredu gwastraff i'w dirilenwi, mae'r newid hwn yn y drefn wedi bod yn allweddol i wella ein perfformiad. Ar ddiwedd 2016/17 mae 62.34% o wastraff cartrefi Gwynedd yn cael ei ail ddefnyddio, ei ailgylchu neu ei gompostio, sy'n gynydd o dros 8% yn y cyfraddau ers 2013/14. Yn 2015/16 roeddem yn y l6eg safle (allan o 22) ymysg awdurdodau lleol Cymru gyda chyfradd ailgylchu/compostio o 58.70%.

Mae busnesau'r sir hefyd wedi cyfrannu at y gwelliant, ac er bod y cyfraddau wedi lleihau rhywfaint i 40.5% yn 2016/17 o'i gymharu a 41.44% ar ddiwedd 2015/16 mae'n bwysig cofio mai 30.79% yn unig oedd y gyfradd ailgylchu gan fusnesau yn 2013/14.

2011/12 2012/13 2013/14 2014/15 2015/16 2016/17

Byddwn yn parhau i weithredu'r Strategaeth Wastraff yn y dyfodol gyda'r bwriad i aildefnyddio, ailgylchu neu gompostio 64% o'r gwastraff o'n cartrefi erbyn 2020.

Mae glendid ein strydoedd yn fater sydd o bwys i bobl Gwynedd a gwelwyd safonau glendid ein strydoedd yn sgorio 75.7 allan o 100 mewn asesiad gan Arolygwyr annibynnol sy'n gymharol â sgôr o 76.26 yn 2015/16 ac yn welliant o'i gymharu â 73.5 yn 2013/14.

Caiff allyriadau carbon yng Ngwynedd effaith niweidiol ar yr amgylchedd lleol yn ogystal â chyfrannu tuag at effeithiau newid yn yr hinsawdd ar lefel byd eang. Yn y cyd-destun hwn gellir dadlau mai dim ond bychan iawn yw cyfraniad y Cyngor a phobl Gwynedd, ond mae'n bwysig ein bod yn chwarae ein rhan trwy leihau ein hallyriadau carbon ar lefel briodol.

Trwy leihau defnydd o ynni yn ein hadeiladau, goleuadau stryd, uwchraddio goleuadau, gosod paneli solar a lleihau teithiau busnes rydym wedi llwyddo i leihau ein ôl troed carbon o 26.20% ers 2005 ac wedi llwyddo i gyflawni arbedion ariannol cronus o £3.09 miliwn ers cychwyn gwireddu'r cynllun. Mae hyn yn golygu fod pobl Gwynedd yn cael budd yn amgylcheddol ac o'r arbedion ariannol.

Un o sgil effeithiau newid hinsawdd yw'r cynnydd tebygol yn y perygl o lifogydd. Dros y flwyddyn ddiwethaf rydym wedi dechrau ar broses i ddatblygu cynlluniau atal llifogydd mewn 7 cymuned arfordirol a fyddai'n arwain at warchod hyd at 1,138 eiddo. Os y bydd ceisiadau am adnoddau ariannol yn llwyddiannus yna bydd angen gwneud gwaith pellach yn ystod y flwyddyn i ddod er mwyn datblygu cynlluniau manwl.

Yn ystod 2016/17 mae'r gwaith o baratoi Cynllun Datblygu Lleol ar y cyd gyda Chyngor Ynys Môn, fydd yn gosod y fframwaith ar gyfer ceisiadau Cynllunio i'r dyfodol. Mae'r Arolygaeth Cynllunio yn ystyried cadernid y cynllun a disgwylir adroddiad ganddynt yn fuan. Bydd y Cynllun yn barod i'w fabwysiadu yn ystod haf 2017.

Mae ein perfformiad wrth ddelio gyda cheisiadau Cynllunio yn aros yn dda gyda cheisiadau yn cymryd 59.26 diwrnod ar gyfartaledd i'w penderfynu o'i gymharu â 60 y llynedd.

Cyngor Effeithiol ac Effeithlon

Er gwaethaf y wasgfa ariannol, amcan y Cyngor yw gwneud yn siŵr fod yr adnoddau sydd gennym yn cael eu defnyddio i roi'r budd mwyaf i bobl Gwynedd.

Mae'r gwaith o geisio sicrhau diwylliant cyson ar draws y Cyngor a'r egwyddor o roi pobl Gwynedd yn ganolog i bopeth yr ydym yn ei wneud yn parhau. Nodir bod amser ac ymdrech wedi ei fuddsoddi yn ystod y flwyddyn ddiwethaf er mwyn sicrhau fod y deunydd cywir ar gael gennym i hyrwyddo'r egwyddorion, i hyfforddi Uwch Swyddogion yn yr egwyddorion a gweithredu'r rhaglen ar gyfer datblygu arweinwyr. Erbyn hyn rydym yn treialu ffordd newydd o weithio o fewn 8 gwasanaeth yn y Cyngor.

Er ei bod yn ddyddiau cynnar, a bod newid diwylliant mewn sefydliad mawr fel y Cyngor am gymryd amser, gwelir rhywfaint o dystiolaeth fod ymwybyddiaeth wedi gwella ymysg aelodau staff ac enghreifftiau lle mae treialu ffyrdd newydd o weithio wedi arwain at wella gwasanaeth i bobl Gwynedd.

Byddwn yn parhau i roi pobl Gwynedd yn ganolog yn ystod 2017/18 gan ganolbwyntio ar newid diwylliant, treialu ffyrdd newydd o weithio o fewn unedau gwasanaeth, a chynnal rhaglen hyfforddiant i holl Reolwyr y Cyngor. Yn ystod y flwyddyn daeth yn amlwg efallai nad oedd yn bosib bob tro i ddefnyddio'r un dulliau ar gyfer datblygu aelodau etholedig ag y defnyddir ar gyfer swyddogion, a bydd angen adolygu ein trefniadau yn y maes yma. Serch hynny mae yna ymdeimlad ac elfen o dystiolaeth fod safon arweinyddiaeth wedi gwella o fewn y Cyngor dros y blynyddoedd.

Rydym wedi cwblhau'r gwaith o adolygu'r gyfundrefn berfformiad o fewn y Cyngor yn ystod 2016/17 ac erbyn hyn mae mesurau perfformiad y gwasanaethau yn canolbwyntio mwy ar yr hyn sy'n bwysig i bobl Gwynedd. Mae camau breision wedi eu cymryd i wella ein trefniadau ac yn y flwyddyn nesaf byddwn yn gwneud gwaith pellach i sicrhau fod y mesurau yn ystyrion ac yn cael eu defnyddio er mwyn rheoli a gwella perfformiad.

Mae gwaith wedi parhau er mwyn gwella'r ffordd mae'r Cyngor yn casglu barn a thrafod gyda pobl Gwynedd. Rydym wedi ganolbwyntio ar gynlluniau ymgysylltu lefel uchel megis Arolwg Cyhoeddus Haf 2016 (Bodlonrwydd), ymgynghori ar godi Premiwm Treth Cyngor ar ail gartrefi ac ymgynghori ar godi ffi am gasgliadau gwastraff gardd.

Dros y blynyddoedd diwethaf mae bron i 23,000 o unigolion a sefydliadau wedi cael cyfle i gyfrannu a lleisio barn ar waith a blaenoriaethau'r Cyngor. Rydym yn cydnabod ein bod wedi dechrau o lefel isel a bod lle i wella eto. Ond, er mwyn sefydlu lle'r ydym wedi ei gyrraedd byddwn yn cynnal awdit o allu Adrannau unigol i ymgysylltu'n effeithiol a'u cwsmeriaid yn ystod 2017/18.

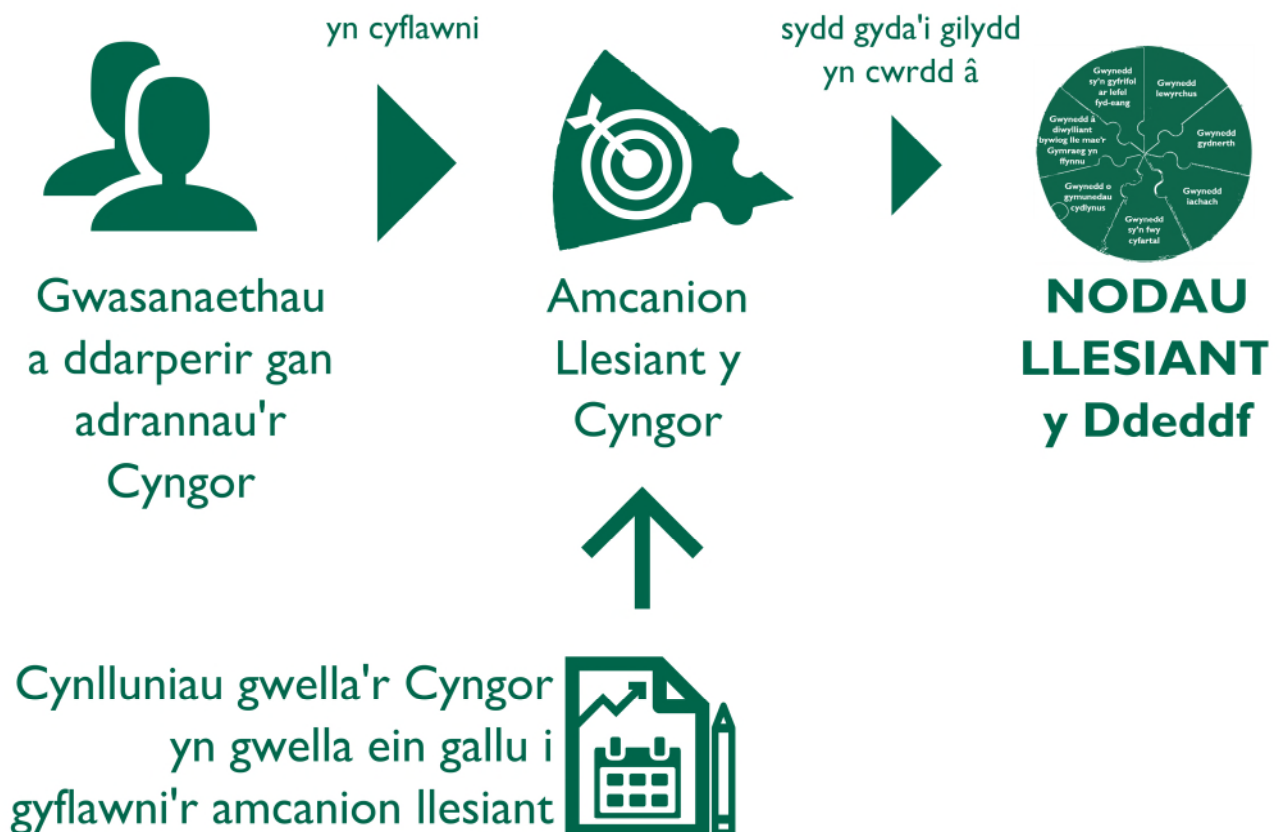

Mae'r wybodaeth sydd ar gadw gan y Cyngor am bobl ac adnoddau yn hanfodol a gwerthfawr, ac mae'n ofynnol i ni sicrhau fod ein trefniadau gwaith yn ei gadw'n ddiogel. Yn ystod y flwyddyn ddiwethaf rydym wedi parhau gyda'r sesiynau hyfforddi ac awgryma'r dystiolaeth ddiweddaraf ynghylch y nifer o achosion lle nad ydym wedi cydymffurfio â gofynion diogelu data fod ein trefniadau yn gwella. Roedd 3 digwyddiad yn 2016/17 o'i gymharu a 10 yn 2014/15. Byddwn wrth gwrs yn parhau ein hymdrechion i warchod gwybodaeth sensitif yn ystod y flwyddyn i ddod.

Yn yr oes fodern, mae'n well gan nifer gysylltu am wasanaeth drwy ddefnyddio technoleg a'i wneud ar adeg sy'n gyfleus iddynt hwy. Mae'r system hunanwasanaeth erbyn hyn yn fyw gyda nifer o wasanaethau, megis talu am wasanaeth casgliadau bin gwastraff gardd, yn cael eu cynnig trwy'r cyfrwng hwn yn ogystal a'r ffyrdd mwy traddodiadol. Bydd mwy o wasanaethau yn cael eu cyflwyno i'r system dros y flwyddyn i ddod.

Fe ddaeth Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol i rym fis Ebrill 2016 a bellach mae'n rhaid i gyrff cyhoeddus penodedig weithio'n unigol a gyda'i gilydd i wella llesiant Cymru. Mae'r saith nod llesiant a'r pum ffordd o weithio yn gosod pwrpas cyffredin i gyrff cyhoeddus. Maent hefyd yn ceisio sicrhau gwell penderfyniadau drwy ystyried y tymor hir, atal rhag digwydd, gweithio'n integredig a chydweithredol a chynnwys pobl o bob oed.

Fel rhan o'n hymateb fel Cyngor i'r Ddeddf, cyhoeddwyd ein Datganiad a'n Hamcanion Llesiant yng Nghynllun y Cyngor 2017/18. Sefydlwyd Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus aml asiantaethol a'r Bwrdd hwnnw fu'n gyfrifol am gydlynu Asesiad Llesiant Gwynedd fis Mai 2017. Ond, y gwaith mawr ydy integreiddio'r pum ffordd o weithio yn ein holl drefniadau gwaith pob dydd yn ffurfiol, a cheisio diwallu anghenion y presennol heb beryglu gallu cenedlaethau'r dyfodol i ddiwallu eu hanghenion eu hunain.

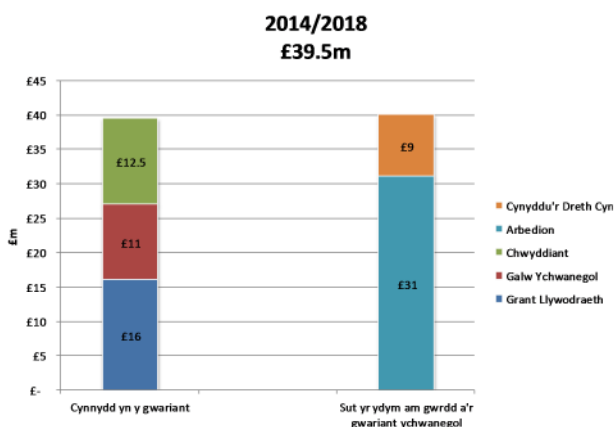

Cynllunio Ariannol

Mae'r toriadau yn yr arian y mae'r Cyngor yn ei dderbyn gan y Llywodraeth yn golygu fod angen i ni ddygymod hefo derbyn llai o arian i gynnal ein gwasanaethau. Roeddem wedi adnabod y gallai'r bwlch ariannol dros y cyfnod pedair blynedd hyd at 2017/18 fod gymaint â £50 miliwn. O ganlyniad rydym wedi bod yn edrych ar ffyrdd i gadw effaith yr arbedion ar bobl Gwynedd i'r lleiafswm posib, gan geisio parhau i gyflawni mwy yn y meysydd hynny sydd o flaenoriaeth.

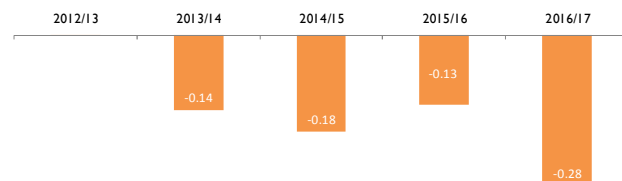
Nid oedd y gostyngiadau grant ar gyfer 2017/18 gymaint a'r disgwyl. Roedd y bwlch o £50miliwn oedd i'w ddarganfod wedi lleihau i £40 miliwn, drwy gyfuniad o gynnydd canolig yn y Dreth Gyngor a chyflawni arbedion gwerth £31miliwn dros y cyfnod.

Mae'r holl gynlluniau datblygol a nodir yn yr adroddiad yma yn cael eu cyflawni ar yr un pryd ag y mae adnoddau ar gyfer Llywodraeth leol yn prinhaus.

Mae'r graff yn dangos fod y Cyngor wedi gorfod darganfod bwlch o £39.5m dros y pedair blynedd diwethaf oherwydd chwyddiant; galw ychwanegol am wasanaethau a cholled sylweddol yn y gefnogaeth a roddir i lywodraeth leol gan Llywodraeth Cymru. Ar ôl y cynnydd yn y Dreth Gyngor, golyga hyn ein bod wedi gorfod darganfod £31m o arbedion dros gyfnod o 4 blynedd. Mae hyn ar ben y £31m arall y bu'n rhaid ei ddarganfod yn yr wyth mlynedd cyn hynny.

Mae hyn yn gwneud y gwaith o wella gwasanaethau'r Cyngor lawer anoddach wrth gwrs.

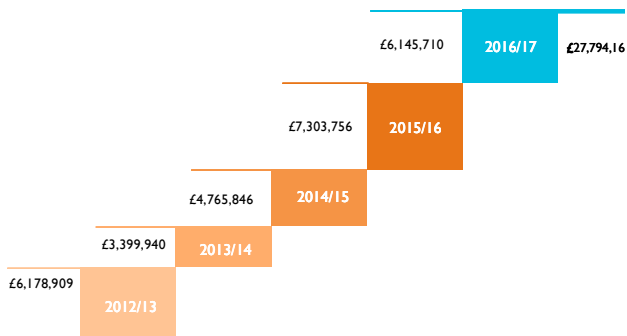

Mae'n allweddol bod y Cyngor yn cadw o fewn y gyllideb, ac yn ystod y flwyddyn ddiwethaf bu tanwariant yn erbyn y gyllideb o £469,000 (neu 0.28%). Ym mhob blwyddyn ers 2013/14 fe welir ein bod wedi llwyddo i gadw o fewn y gyllideb sydd ar gael.

Un o brif lwyddiannau'r flwyddyn yw bod £6.15 miliwn pellach o arbedion effeithlonrwydd wedi eu gwireddu trwy newid y ffordd yr ydym yn darparu gwasanaethau, gan gynnal neu wella safon y gwasanaeth i'r trigolion ar yr un pryd. Mae gwaith pellach i'w wneud o fewn rhai adrannau er mwyn sicrhau eu bod yn cyflawni eu cynlluniau yn llawn, yn unol a'u haddewidion.

Arbedion Strategaeth Ariannol

Yn ychwanegol, mae gennym raglen i ddarganfod a datblygu rhagor o effeithlonrwydd sy'n anelu i sicrhau cyn lleied o doriadau gwasanaeth â phosib. Rydym wedi llwyddo i adnabod cynlluniau gwerth £1.084miliwn yn 2016/17 er mwyn cyfarch bwllch ariannol o £1.082miliwn yn ystod 2017/18.

Ers 2014/15 mae'r Cyngor wedi adnabod gwerth £31miliwn o arbedion gyda £26 miliwn o'r rhain yn arbedion effeithlonrwydd, ac mae gwerth £23.4 miliwn ohonynt bellach wedi eu gwireddu. Trwy gynllunio a gweithredu'n rhagweithiol mae wedi ein galluogi i osgoi gwneud toriadau diangen.

Yn anffodus, fodd bynnag, oherwydd y lleihad mewn grant gan y Llywodraeth, mae'n anorfod ein bod yn gorfod edrych ar dorri gwasanaethau. Yn dilyn cynnal ymgynghoriad 'Her Gwynedd' yn ystod 2015/16, fe gymeradwywyd cyfres o doriadau gwerth £4.9 miliwn oedd yn seiliedig ar ymateb y cyhoedd a busnesau. Yn ystod 2016/17 bu i ni weithredu ar doriadau gwerth £2.58miliwn a byddwn yn parhau gyda'r rhaglen wireddu yn ystod 2017/18.